

Social smart cities

“God schiep de hemel en de aarde, maar de mens bouwde de stad”. Met die zin opent filosoof J.H. Bakker één van de hoofdstukken in zijn boek “Welkom in Megapolis” (2008). Het boek laat zien op welke manier steden zich ontwikkelen tot Megapolen die de leefruimte van mensen kunnen reduceren tot een schaars consumptieartikel. De effecten van vergaande digitalisering en sensorisering van de stad versterken de risico’s die Bakker ziet en vormen een uitdaging voor professionele stadsontwikkelaars en volkshuisvesters.

Megapolis

De manier waarop we nu alles ‘smart’ willen maken heeft alle kenmerken van de tabula-rasa-planalogie van modernistische stadsplanologen uit de jaren zestig. De utopische droom van de verbonden stad laat weinig ruimte voor het ingewikkelde samenspel van historische, sociale en economische factoren die van een stad een stad maken. De Megapolis beheersbaar maken met technologie kan dan strijdig worden met de basisvoorwaarde voor een plezierige en stimulerende buurt, zoals de bekende stadsactiviste Jane Jacobs die omschrijft in haar boeken.

Digitale Stedenbouw

In basis is een smart city een stad waarin ICT toegepast wordt om de kwaliteit van leven in de stad op duurzame wijze te verbeteren. Niks mis mee. Het is echter de wisselwerking met de biotoop ‘stad’ die ons vrij en flexibel maakt. De stad als structuur reguleert volgens Bakker als het ware onze ideeën. De extra dimensie die ‘smart’ toevoegt kan worden beschouwd als ‘digitale stedenbouw’ en heeft vanuit dat perspectief grote impact op de vrijheid en dus het woonplezier van de stadsbewoner.

Van publiek naar privaat

Sensoren, slimme camera’s, het internet of things, big data en cloud computing. Technologieën die diensten bieden in domeinen als mobiliteit, gezondheidszorg, energie, veiligheid en cultuur met een sterke private inslag. Het gevaar bestaat dat daardoor grote delen van de publieke ruimte geprivati-

seerd worden met onvoorspelbare effecten voor de ‘gewone’ stedelingen. Voorbeelden van zogenaamde Privately Owned Public Spaces, bevolkt door hogere klasse die met slimme stadstechnologie die plekken controleren zijn er te over. De stad dreigt daarmee opgedeeld te worden in ‘slimme’ eilanden omringd door ‘domme’ gebieden.

Transactiestad

Het boek ‘Smart Cities’ van Pieter Ballon begint met verhalen van mensen die leven in de stad van de toekomst. De absolute metropolist die ver af staat van de bewoner die moet rondkomen met een kleine beurs en de wijken krijgt toebedeeld waar bepaalde vormen van behulpzame ‘smart’ ver is te zoeken. De wijken waar mensen continue worden verleid om hun privacy op te geven in ruil voor waardeloze consumptie-artikelen. De plekken waar uiteindelijk de controle over de leefwereld wordt overgelaten aan tech-giganten en de commercie. Ieder gebruik van het gemeenschappelijke wordt daar uitgedrukt in transacties. Wijken kunnen daardoor (opnieuw) in een neerwaartse spiraal terechtkomen. Met consequenties voor het woongeluk van huurders en de waarde van het corporatiebezit. Het verdwijnen van de overheid en het gemeenschappelijke is onwenselijk voor zowel huurders als corporaties. Zaak dus voor corporaties om stevige invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van de slimme stad. ■

Jan Willem van de Groep is founder van ARXlabs, Factor Zero en Challenge the Future en bedenker en initiator van de Stroomversnelling.